

GENERALNÍ ŘÍDITELSTVÍ PRO VNITŘNÍ POLITIKY
TEMATICKÁ SEKCE B: STRUKTURÁLNÍ POLITIKA A POLITIKA
SOUDRŽNOSTI

REGIONÁLNÍ ROZVOJ

JAK MOHOU REGIONÁLNÍ POLITIKA A POLITIKA SOUDRŽNOSTI ELIT DEMOGRAFICKÝM VÝZVÁM?

SHRNUTÍ

Abstrakt

Předkládaná studie nabízí pohled regionálních demografických struktur a tendencí v EU a zaměřuje se na jejich pravděpodobné sledky pro socioekonomickou a územní soudržnost a na úlohu politiky soudržnosti, pokud jde o demografickou změnu. Podrobně analyzuje, jak a do jaké míry elily v letech 2007–2013 evropská politika soudržnosti a strukturální fondy demografické změny na regionální úrovni, a na základě těchto ukazatelů vyvozuje užitečné ukazatele o tom, jak by opatření politiky soudržnosti mohla být v příštím programovém období (2014–2020) ještě účinnější. Studie obsahuje pohled literatury a údajů o demografických a prostorových tendencích v regionech EU a hlavních směrech vývoje politiky, pohled programových dokumentů politiky soudržnosti na období 2007–2013, hloubkovou terénní analýzu deseti regionálních případových studií a osvědčených postupů a také horizontální interpretaci hlavních závěrů, na jejichž základě je možno vyvozovat doporučení pro tvorbu politik v programovém období 2014–2020.

Tento dokument si vyžádal Výbor pro regionální rozvoj Evropského parlamentu.

AUTO I

ízení projektu: Manuela Samek Lodovici (IRS)
Koordinátorka provád ní: Monica Patrizio (IRS)

IRS, Institut pro sociální výzkum (Milán): Manuela Samek Lodovici, Claudio Calvaresi, Davide Barbieri, Sandra Naaf (Durynsko, N mecko), Monica Patrizio, Flavia Pesce (Durynsko, N mecko a Basilicata – Itálie), Cristina Vasilescu (Centru – Rumunsko), Giulia Rossi (Basilicata – Itálie), Gabriele Solazzi, Maria Letizia Tanturri.

CSIL, Centrum pro pr myslová studia (Milán): Silvia Vignetti, Gelsomina Catalano (Lincolnshire – Spojené království), Julie Pellegrin, Davide Sartori (Castilla La Mancha – Špan lsko), Emanuela Sirtori (Province de Liège, Walloon-Belgie, Malta).

PPMI, Institut pro ve ejnou politiku a ízení (Vilnius): Brozaitis Haroldas, Krystyna Iglicka (Dolní Slezsko – Polsko), Lisa Hörnström (Östra Mellansverige – Švédsko), Repeckait Divil Žvalionyt (Litva)

ODPOV DNÁ ADMINISTRÁTORKA

Esther Kramer
Tematická sekce B: Strukturální politika a politika soudržnosti
Evropský parlament, B-1047 Brusel
E-mail: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

ZPRACOVÁNÍ TEXTU

Nóra Révész

JAZYKOVÁ ZN NÍ

Originál: EN.
P eklady: DE, FR.

O VYDAVATELI

Chcete-li se obrátit na tematickou sekci nebo si objednat její pravidelný m sí ník, pište na adresu: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

Rukopis byl dokon en v zá í 2013.
© Evropská unie, 2013.

Tento dokument je k dispozici na internetu na této adrese:
<http://www.europarl.europa.eu/studies>

PROHLÁŠENÍ O VYLOU ENÍ ODPOV DNOSTI

Názory vyjád ené v tomto dokumentu jsou názory autora a nemusí nutn p edstavovat oficiální postoj Evropského parlamentu.

Rozmnožování a p eklady pro nekomer ní ú ely jsou povoleny, pokud je uveden zdroj a vydavatel je p edem upozorn n a obdrží kopii.

SHRNUTÍ

Podkládaná studie nabízí pohled regionálních demografických tendencí v EU a úlohy politiky soudržnosti, pokud jde o demografickou změnu, s cílem vyvodit informace, které poslouží jako vodítko pro budoucí programové období.

Hlavní demografické výzvy

Úbytek obyvatelstva a jeho stárnutí jsou tendence, které představují nejvážší problém pro budoucnost, přičemž hlavním faktorem ovlivňujícím růst populace se od 90. let 20. století stala mezinárodní migrace, s výjimkou několika východoevropských zemí, jejichž migrační bilance je negativní. V demografických tendencích jsou však mezi jednotlivými evropskými regiony v závislosti na různých sociálně-ekonomických faktorech značné rozdíly. Tyto tendence mají rovněž dopad na územní situaci EU, přičemž více jsou vylidněným ohroženy okrajové a venkovské oblasti a městské postindustriální a horské oblasti.

Tyto demografické tendence mají významné sociálně-ekonomické a politické dopady vzhledem k svému vlivu na produktivitu a hospodářský růst, zajištění sociálních a zdravotnických služeb, nerovnováhu mezi venkovským a městským obyvatelstvem a nedostatek pracovních sil. Demografická změna je tedy ústřední otázkou, která zahrnuje různé oblasti politiky a různou míru intervence, včetně systému sociální ochrany, politik zaměstnanosti, územního plánování ve městech i na venkově, komunikací a sociálních infrastruktur, rovnosti žen a mužů, rodinné politiky, politik v oblasti vzdělání a odborné přípravy a politik v oblasti přístěhovalectví a integrace.

Demografická změna je v současnosti v centru pozornosti evropských, vnitrostátních i regionálních politik. Komise vyvolala diskusi a předložila údaje, ukazatele a zprávy, zdůraznila nutnost reformy a upravila nařízení o strukturálních fondech a strategické obecné zásady Společenství, aby podpořila politiky, které usilují o přizpůsobení se demografickým změnám. Demografickou změnou se pak zejména zabývají státní iniciativy ve strategii pro hospodářský růst Evropa 2020. V roce 2011 přijal Evropský parlament usnesení o následcích demografické změny pro politiku soudržnosti na regionální úrovni. členské státy provádějí revizi svých daňových a odvodových systémů, aby motivovaly pracovníky k delšímu setrvání na trhu práce. Každá region pak stojí v ele strategického myšlení a provádí opatření s cílem čelit svým specifickým demografickým výzvám.

Úloha politiky soudržnosti

Politika soudržnosti má hrát významnou úlohu při podpoře přizpůsobení se demografické změně na úrovni regionu a odvrácení rizika vzniku v těchto rozdílech v rozvoji regionů vlivem demografických tendencí. Demografickým rizikem může být i v těchto prioritních tématech strukturálních fondů, jako jsou Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR) a Evropský sociální fond (ESF). Rostoucí důležitost demografických otázek odráží i jejich stále větší význam v politice soudržnosti v programových obdobích 2007–2013 a 2014–2020, přestože horizontální zásady se demografickou změnou výslovně nezabývají.

Podle našich odhadů bylo v období 2007–2013 vyčleněno na prioritní témata, která se přímo nebo nepřímo zabývají demografickými problémy, celkem 64,1 miliardy EUR (19 % z celkové částky přidělené členskými státy z fondů EFRR, ESF a z Fondu soudržnosti).

Deset územních případových studií, které představují různé demografické a sociálně-ekonomické situace, ukazuje zvyšující se informovanost o demografické změně na místní úrovni i skutečnost, že se této změně věnuje stále více pozornosti:

- Opatření politiky soudržnosti jsou často hlavními opatřeními, která se zabývají demografickými výzvami na regionální a místní úrovni, a často doplňují vnitrostátní i regionální strategie.
- Předaná hodnota politiky soudržnosti spoívá zejména v zajištění sociální infrastruktury a v obnově městských anebo venkovských oblastí prostřednictvím opatření v rámci EFRR a v podpoře uplatnitelnosti starších lidí, žen, mladých lidí a migrantů na trhu práce a jejich začlevení prostřednictvím opatření v rámci ESF. Územní spolupráce byla v terénu úinným nástrojem na podporu institucionálního učení.
- Potenciál zásahů politiky soudržnosti však v některých případech omezila neexistence ucelené strategie, která by se zabývala demografickými problémy, a nedostatečná informovanost o potenciálu strukturálních fondů čelit demografické změně. Opatření na podporu soudržnosti mají potenciál využít příležitosti, které se s ohledem na demografickou změnu naskýtají, prostřednictvím zapojení starších lidí, migrantů a žen jako hospodářského initele a hybné síly pro tvorbu hodnot a pro vytváření nabídky a poptávky po technologických inovacích, nových výrobcích a službách.

V úvodní diskusi o strategických prioritách na období 2014–2020 se projevil zájem v novat demografickým změnám a dle sledk m krize více pozornosti. Plánuje se rovněž v tší integrace a souinnost mezi politikou soudržnosti a strukturálními fondy i mezi t m ito fondy a vnitrostátními a regionálními strategiemi.

Politické dopady

Ze studie vyplývají zejména níže uvedené politické d sledky. Jsou v souladu se záv ry usnesení Evropského parlamentu z roku 2011 a z ásti se již opírají o pozm n ný návrh balí ku právních p edpis , kterým se ur uje politika soudržnosti v období 2014–2020, a o pr ezové politické cíle společného strategického rámce

Ke zvýšení úinnosti strukturálních fondů p í ešení problémů vyvolaných demografickou změnou v p íštím programovém období by bylo třeba prosazovat:

- v tší a cílen jší zam ění se na demografickou změnu jako prioritní oblast v rámci kone ných na ízení a ší ění obecných zásad na podporu členských států a regionů a spolu s tím prozkoumat potenciál, který mohou strukturální fondy mít p í ešení problémů vyvolaných demografickou změnou, p í návrhu a provád ění dohod o partnerství a opera ních programů ,
- v tší koordinaci a integraci inností podporovaných r znými strukturálními fondy a v tší flexibilitu p í jejich používání s cílem zvýšit jejich vzájemnou dopl kovost a soudržnost,
- iniciativn jší p ístup k vytvá ění demografických politik a vým n osv d ěných postupů a zkušeností pro institucionální učení,
- zvláštní nástroje pro sledování a hodnocení potenciálu a skute ných dopadů strukturálních fondů p í ešení problémů vyvolaných demografickou změnou

prostřednictvím vydání obecných zásad a další rozvoj příslušných demografických ukazatelů s cílem umožnit systémům pro sledování a hodnocení shromážďovat a následně vyhodnocovat příslušné klíčové údaje,

- zajištění odborné podpory pro řídicí orgány a místní zainteresované subjekty, která napomůže provádění ústředních politik zabývajících se demografickou změnou na vnitrostátní i regionální úrovni.

Evropský parlament jakožto jeden ze spolutvářecích právních předpisů spolu s Radou má v těchto procesech významnou úlohu a může podpořit, aby se demografické změny v nově vstřícnější pozornosti a byl zvolen integrovaný politický přístup – v politikách EU obecně a zvláště v politice soudržnosti – a v této oblasti byl pak uplatněn iniciativní přístup. Zejména následující měsíce budou zvláště důležité a Evropský parlament by měl sledovat uplatnění usnesení z roku 2011 v praxi a posílit svou úlohu dohledu, pokud jde o účinnost politiky soudržnosti při řešení problémů vyvolaných demografickou změnou.